

HRVATSKI

Godina XV., broj 30.

28. srpnja 2005.

cijena 80 Ft

KUD „ZVIRANJAK“-PRISIKA

IZ SADRŽAJA:

„Događaji tjedna“ str. 2. – Katalog osobnih imena nacionalnih i etničkih manjina str. 3. Hrvat iz Hercegovine među ovdašnjim Hrvatima str. 4. – U Prisiki predviđen Hrvatski crkveni muzej str. 6. – Pregradnja i obnova prisičke hiže str. 7. – Iz hrvatskog tiska, Hrvatski glasnik, Tuzla str. 8. – Povijest koljnofske tambure str. 9. Otkrivena spomen-ploča Josipu Guganu str. 10. – Srcem i dušom za mlade naraštaje str. 11. – Pranje zlata, pečenje kruha, plovidba Dunajem str. 12. – Dobre knjige za ljeto str. 13. – Zajedno za jedno str. 14. – Žetvene svečanosti str. 15.

PEČUH – Kuratorij javne zaklade za istraživanje narodnosti u Baranjskoj županiji, njegov predsjednik Miklós Fűzes i tajnik Ivica Đurok u lipnju su članove kuratorija izvjestili o lanskom gospodarenju udruge. Za narodnosna istraživanja u Baranjskoj županiji Županijska skupština odobrila je iz svoga proračuna dva milijuna forinti, a Skupština grada Pečuha obvezala se osigurati dodatnih milijun forinti, te Vijeće manjinskih samouprava grada Pečuha koje se obvezalo na potporu od 200 tisuća forinti kako bi se na temu narodnosnih istraživanja na terenu mogla početi obavljati sociološka, gospodarska, kulturno-prosvjetna, jezično-sociološka i etnološka (tradicionalna istraživanja). Radove još ove godine treba završiti te će oni biti tiskani u 7. svesku periodike Kisebbségnek együttélése (Suživot narodnosti). Rad koji će se odvijati u ekipama, predvodit će stručnjaci, a u njega će biti uključeni i studenti. Mjerenja će se obaviti i u hrvatskim naseljima u Baranji, u Martincima i Vršendi. Predsjednik i tajnik Kuratorija ovih su dana u Županijskom arhivu održali tiskovnu konferenciju kojoj je tema bila predstavljanje projekta istraživanja nacionalnih i etničkih manjina koje žive u Baranji

BAJA – SANTOVO – Na poziv Jovana Vujišića, pokrajinskog tajnika za gospodarstvo Srbije i Crne Gore, izaslanstvo grada Baje, na čelu s gradonačelnikom Péterom Széлом, boravilo je u Novom Sadu i pregovaralo o obnovi santovačkog i bačkobreškoga graničnog prijelaza. Srpska će strana potaknuti da se taj prijelaz obnovi i pomoću unijskog Interreg-natječaja.

U svezi s navedenim projektom mađarska Vlada već je donijela odluku, naime, u ovogodišnjem i u proračunu za iduću godinu za tu svrhu već postoje odgovarajuća namjenska sredstva. Na temelju već postojećih planova proširit će se po dva cestovna traka, odnosno prijelaz će se prilagoditi uvjetima teretnoga prometa. Obje strane razmišljaju i o proširenju ceste broj 51 između Santova i Baje, također putem natječaja. Predviđena je obilaznica oko Sombora, čime će se lakše povezati s autocestom koja vodi prema Novom Sadu, odnosno do narečenoga graničnog prijelaza.

d.

„Dogadaji tjedna”

KUD „Tanac”, organizator Hrvatskog plesnog tabora u Santovu 24.-30. srpnja

U ovim dugim i toplim ljetnim danima umirovljenici često razmišljaju kako je dobro ljeti jer ne moraju grijati, nisu ni tako često bolesni ni prehladeni, ne muči ih toliko reuma, stoga uštedeni dio novca koji u zimskim mjesecima plaćaju za toplinu svojih domova mogu preusmjeriti i staviti na stranu, pa možda svojim unucima, ako ne budu bolesni, imali gripu, reumu koja će im pojesti ionako malu mirovinu, za Božić kupiti poneki poklon.

Stoga s pozornošću gledaju svaki istup parlamentarnih stranaka i njihovu već pomalo zahuktalu predizbornu kampanju, premda do izbora imamo još punih godinu dana, o tome tko je i kako i tko će i kako rješavao(ati) mirovinsku problematiku. Svi hvale svoju mirovinsku politiku, jer u demografskom ustroju mađarskoga stanovništva znatan birački udio ima upravo umirovljenička populacija. Udovice i udovci su odista u nezavidnom položaju osobito ako, ne daj Bože, žive sami u dvosobnome stanu na centralno grijanje, jer u kući ako se mora, može se isključiti grijanje dok se ode rodbini, djeci, ili u krajnjem slučaju uvući se u vreću za spavanje, pokriti se dekom. Prijašnja vlada kaže kako je sadašnja vlada u odnosu na prethodni vladajući ciklus u zaostatku 3,6 posto realne vrijednosti mirovina, a sadašnja vlada kaže kako je prijašnja svojom politikom mirovinske reforme stvorila takva dugovanja

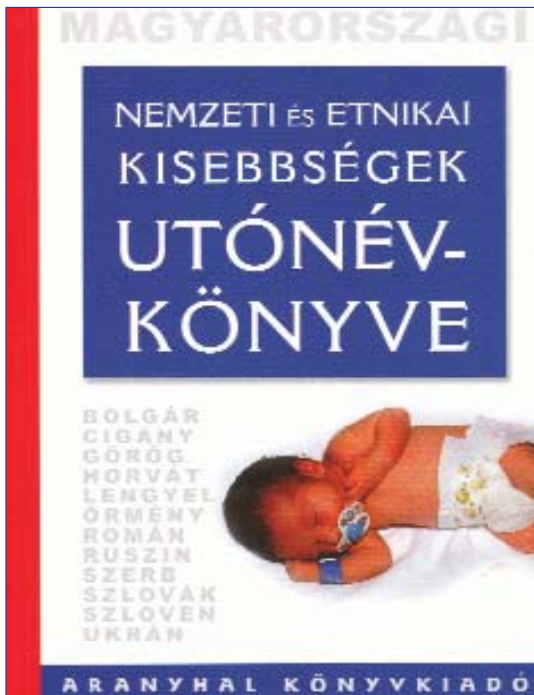
koja i danas terete državni proračun. Potrebna je jasna i pregledna mirovinska reforma. I u Hrvatskoj se traže i pronalaze načini mirovinske reforme, vlada se zalaže za takozvani švicarski način po kojem mirovine prate troškove života, ali sindikati i udruge umirovljenika nisu uvjereni da je baš to najbolji put.

I dok umirovljenici računaju, zbrajaju i odbijaju, a pri tome uvijek nekako dolaze na isto, KUD „Tanac” je u Santovu organizirao tabor hrvatskoga plesa, pjesme, običaja... S djecom koja su pristigla iz brojnih baranjskih i bačkih naselja u kojima žive Hrvati rade plesači Tanaca. Kažu kako su jedva našli mjesta da smjeste sve one koji su željeli sudjelovati u taboru. Ali nijedno dijete, nikoga tko se prijavio nisu htjeli odbiti. Više od stotinu djece, smještene kod svojih kuća, u santovačkim kućama i u učeničkom domu santovačke škole. Brižljiva organizacija i trud te ambicija odlikuje spomenuti KUD. Oni koji rade s djecom, spavaju u vrećama za spavanje, i u tome je čar okupljanja, taborovanja pa i razvoja hrvatske riječi, pjesme i plesa, u selu koje je sa svojom osnovnom školom temeljni kamen hrvatskoga školstva, kulture, jezika, pisma Hrvata u Mađarskoj. Dobro izabrano, sve pohvale KUD-u „Tanac” iz Pečuha.

Branka Pavić Blažetin

Čitajte i širite Hrvatski glasnik!

Katalog osobnih imena nacionalnih i etničkih manjina

Ovih dana na narodnosnoj narodopisnoj konferenciji u Baji jedan od sudionika održao je predavanje o pomadjarivanju imena u XIX. i XX. stoljeću, ukazavši na temelju povijesnih izvora da je mađarizacija u spomenutom razdoblju tekla otvoreno i sustavno, i to putem nametanja mađarskoga jezika, te pomadjarivanjem nemađarskih imena, a radi stvaranja „jedinствене маđарске нације”. Можемо слободно закључити да је однарођивање националних мањина било успјешно јер затирањем мајарског језика и имена нестане и национална свијест. Било да је ријеч о народу, било о појединцу. Као што најпознатији pjesnik hrvatskoga preporoda Petar Preradović pjeva rodu o jeziku: „Po njemu si sve što jesi!.../ Bez njega si bez imena,/ Bez dje-dova, bez unuka,/ U prošasti sjena puka,/ U buduće niti sjena!”

Donedavno smo imali podosta problema još i s izborom osobnih imena, jer je na tom polju bio mjerodavan mađarski katalog osobnih imena koji kao takav (mislim mađarski) nije, niti je mogao sadržavati – osim možda ponekih općeprihvaćenih kao što je Milan, Ivan i drugo – imena nacionalnih manjina, pa ni hrvatskih imena. Istina, ona su se posljednjih desetljeća uz nemale poteškoće mogla, možda i uz preveliku slo-

vodu, uzimati uz izjašnjavanje o pripadnosti pojedinoj nacionalnoj manjini, što je rezultiralo popriličnom zbrkom.

Izjašnjavajući se kao pripadnik manjine, bilo tko mogao je uzimati bilo koje ime, a ni u pisanju tih imena nije bilo jedinstvenoga pravila.

Stoga je posebno važno, i s kulturno-povijesnog i praktičnoga gledišta, objelodanjivanje službenoga *Kataloga osobnih imena nacionalnih i etničkih manjina u Mađarskoj*, koji je izašao početkom ove godine u izdanju izdavačke kuće Aranyhal. On je sastavljen u suradnji s državnim manjinskim samoupravama, s Vladinim Uredom za nacionalne i etničke manjine, uza stručnu i materijalnu pomoć Matičnog odjela. Izdanje je sastavila Emese S. Dávid, a u izradi nacarta mentor je bio profesor

Katedre za povijest mađarskoga jezika, sociolingvistiku i dijalektologiju sveučilišta ELTE Mihály Hajdú.

Kako stoji u predgovoru političkog tajnika Ureda predsjednika Vlade Vilmosa Szabóa, u očuvanju nacionalne svijesti i pripadnosti određenoj nacionalnoj zajednici stoljećima je imala važnu ulogu svakodnevna uporaba narodnosnih imena, njihovo očuvanje kroz mnoge naraštaje. Prema njegovim riječima, za izdavanje *Kataloga* trebalo je i odgovarajuće zakonsko zaleđe, koje je u skladu s ustavnim i odredbama zakona o pravima nacionalnih etničkih manjina stvoreno izmjenom propisa o upisu u matičnu knjigu rođenih, vjenčanih slobodnom izboru osobnih imena, reguliranjem uporabe imena u osobnim kartama, a uredbom br. 6/2003 Ministarstva unutarnjih poslova određeno je da katalog osobnih imena sastave državne manjinske samouprave pojedinih nacionalnih manjina.

Pozamašno izdanje na 976 stranica zapravo sabire osobna imena odnosno katalog 12 od 13 nacionalnih i etničkih manjina u Mađarskoj: Armenaca, Bugara, Grka, Cigana (Roma), Hrvata, Poljaka, Rumunja, Rusina, Srba, Slovaka, Slovenaca i Ukrajinaca. Naime, njemačka imena u izdanju Njemačke državne samouprave

objelodanjena su još početkom 2004. godine.

Katalog hrvatskih imena koji nalazimo na stranicama 287.-374. sastavila je Kristina Goher, a odobrila Hrvatska državna samouprava. Uvodno on sadrži kratku povijest Hrvata u Mađarskoj od Bačke do Gradišća, literaturu, osnovne savjete za uporabu, te velika i mala hrvatska slova s odgovarajućim fonetskim oblikom na mađarskome. Katalog hrvatskih imena, najprije s popisom muških, a zatim ženskih osobnih imena, u obliku pregledne tablice pokraj izvornog imena, navodi fonetski prijepis bez dijakritičkih znakova, zatim odgovarajući mađarski oblik imena, nadalje kratak opis značenja, podrijetlo, oblik odmilja, kalendarski imendan, te istaknute ljude s tim imenom, i na kraju pokoju bilješku.

Prema tome na primjer STJEPAN (uza STIPAN i STIPE), SZTYEPAN, ISTVÁN, vijenac, kruna, grčki, STIPO, STIPAN, STIJEPO, STJEPKO, ŠTEFAN, 3.,16., 20. kolovoza, 2., 7. rujna, 26. prosinca, Stjepan Mihalić, pisac. Dakako, katalog nije potpun, ali je otvoren te će se dopunjavati prema pojedinačnim molbama i uz odobrenje Hrvatske državne samouprave. Ipak, ostavši kod navedenoga primjera, pitamo se zbog čega pokraj Stipan i Stipe nije odmah, recimo, i Stjepko, ili ako se već navode oblici kao Stipe, koje u Hrvata u Mađarskoj nije uobičajeno, zašto nema Stipo, Stipa, Štefan i drugo. Ne želim reći da su nam potrebne sve izvedenice osnovnih imena, ali se mora ustaliti koncepcija prema kojoj će neki oblik učiti, a drugi neće u ovaj katalog.

Sve u svemu, riječ je svakako o za nas i te kako važnom pitanju. Napokon možemo sebi i svojoj djeci slobodno odabrati i hrvatska imena iz kataloga hrvatskih osobnih imena.

A svi zajedno trebamo nastojati da se on neprestano dopunjava i aktualizira.

Druga je stvar još uvijek procedura kojom se osobna imena upisuju u službene dokumente, ali to je tema za neku drugu raspravu. Važno je da pripadnici hrvatske manjine, roditelji znaju kako se na ovaj katalog mogu pozivati, on je dostavljen svim matičnim uredima, mjesnim i manjinskim samoupravama.

S. Balatinac

GRADIŠĆE – Na III. Hrvatske dane u Šopron su dospili, zapravo iz Slovačke, hrvatski istraživači, geograf dr. Tomislav Jelić i povjesničar Željko Holjevac. Polag riči Tomislava Jelića, sadašnje njevo putovanje je bilo povezano s izdavanjem najnovije knjige, ka će izajti u jesen i govorit će o Gradišćanski Hrvati u Ugarskoj i Slovačkoj. Sličnu analizu hrvatskih naseljev u Austriji moremo preštati jur u knjigi, objavljenoj 1997. ljeta u Zagrebu, pod naslovom *Gradišćanski Hrvati u Austriji*. Autor spomenutoga izdanja je takaj Tomislav Jelić, gdo je obećao da će se promocije održati u svi važniji naši seli u Gradišću.

KEMLJA – U budimpeštanskoj Széchenyiyevoj državnoj biblioteki je Kemljanka Sabina Bognar-Tonomar, studentica sociologije, našla važan, rijetki primjerak za nas Gradišćanske Hrvate. *Slovnica hervatskoga jezika* skupa-stavna od Mate Miloradića i u izdanju Naših novin u Juri, ljeta 1919. na 21 stranici prikđaje štitelju malu gramatiku gradišćanskohrvatskoga jezika. Poki-dob se kemljanska Hrvatska manjinska samouprava pripravlja na jubilej Mate Meršića-Miloradića, nije isključeno, ako joj uspije do septembra nabaviti dovoljno finansijskih sredstav da u reprint-izdanju objavi ovu knjižicu. Tu je izjavu pred kratkim dala predsjednica kemljanskoga hrvatskoga tijela Marija Nović-Štipković.

MOHAČ – Hrvatska samouprava grada Mohača organizira hodočašće i izlet u Međugorje i na crnogorsko primorje, pod nazivom „hrvatskim tragovima“. Kako me je izvijestila predsjednica samouprave Marija Barac Nemet, Hrvatska će samouprava snositi putne troškove sudionika puta i organizirati program boravka, a izletnici će sami podmiriti troškove šestodnevnog boravka u Međugorju, Mostaru, Sarajevu i Tivtu. Mohački Hrvati planiraju krenuti na put 26. kolovoza.

Intervju

Hrvat iz Hercegovine među ovdašnjim Hrvatima

Razgovor vodila: Branka Pavić Blažetin

Već više od dvije godine među Hrvatima u Baranji, Šomođu i Bačkoj, na čelu Generalnoga konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu je mr. Ivan Bandić, koji polako, ali sigurno dostiže popularnost svojih prethodnika Miroslava Škore i Zvonimira Marića. Ne znam zašto je tako, ali konzuli Generalnoga konzulata svojom neposrednošću i čestim boravkom među Hrvatima uživaju povjerenje i simpatije širokih slojeva i hrvatske zajednice u Mađarskoj i većinskog naroda. Nije tome izuzetak ni mr. Ivan Bandić

Generalni konzule Bandiću, naš je tjednik malo i zakasnio s vašim nastupnim predstavljanjem jer ste među nama domalo dvije godine.

– Zapravo ima tome polako i dvije i pol godine. Nakon odlaska moga prethodnika konzula Marića prebačen sam iz Beograda, gdje sam na veleposlanstvu bio konzul savjetnik, na čelo Generalnoga konzulata u Pečuhu u rang konzula geranta, a otprije godinu i pol dana imenovan sam za generalnoga konzula. Moram iskreno ovdje reći kako nikada nisam prešao mađarsku granicu dok nisam dobio zadatak iz Ministarstva vanjskih poslova. Bio sam u diplomatskoj misiji u Beogradu i imenovan sam šefom pečuskoga predstavništva dok se ne imenuje generalni konzul, to se otešlo umalo godinu dana, a ja sam imenovanje dobio potkraj studenoga 2003.

Za razliku od vaših prethodnika vi ste karijerni diplomat. Što to zapravo znači, i u čemu je razlika između vas i vaših prethodnika?

– Moji prethodnici nisu bili zaposlenici Ministarstva vanjskih poslova, već su bili ad hoc angažirani, ja sam zaposlenik Ministarstva, ono odlučuje kada i u koje diplomatsko predstavništvo će me poslati. Već deset godina na moju sreću ili nesreću sam izvan Hrvatske, od Sarajeva, Haaga, Tirane, Beograda do Pečuha. Prešao sam sve stepenice diplomatskih zvanja. U Beogradu sam se bavio manjinskom problematikom i Hrvatima u Srbiji i Crnoj Gori, pa je možda i to bio razlog što me Ministarstvo uputilo u Pečuh, gdje sam između ostalog mogao nastaviti pratiti manjinsku problematiku, sada među Hrvatima u Mađarskoj.

Posao konzulata i konzula točno je određen Bečkim konvencijama o konzularnim poslovima, i tu nema nekih velikih prostora za bilo kakvu improvizaciju.

Možda za naše čitatelje da objasnite koja je razlika između diplomatskih predstavništava Republike Hrvatske u Budimpešti i Pečuhu, veleposlanstva i konzulata, veleposlanika i konzula? Često mislimo kako je to isto?

– Nije isto. Njihov je rad drugačije reguliran, pojednostavljeno mogu reći da je jurisdikcija generalnoga konzulata i djelokrug posla, sve osim politike, dok veleposlanstvo radi također sve poslove, a daje se naglasak na političku aktivnost. Mi u našem poslu stavljamo naglasak na gospodarstvo, kulturu, trgovinu, šport, znanost, promociju hrvatskih vrijednosti u svim segmentima te obavljamo administrativno-birokratski dio poslova, državljanstva, vize, putni listovi i sve ostalo što građanima Republike Hrvatske zatreba ako se zadesa na području konzulata.

Naravno, u našem slučaju posebno skrbimo o hrvatskoj zajednici na ovom području. Ovdje ističem da mi pokrivamo tri županije: Baranju, Šomod i Bačko-kiškunsku županiju, a ostali dio Mađarske pokriva konzularni odjel pri veleposlanstvu Republike Hrvatske u Budimpešti. Ovdje je živa hrvatska zajednica sa svojim

mnogobrojnim ustanovama i organizacijama, i u tome je i značenje i težina te poseban naglasak u radu generalnoga konzulata i generalnoga konzula na ovom području.

Kako ocjenjujete položaj, težnje i stanje hrvatske zajednice u Mađarskoj?

– Mislim kako su Hrvati u Mađarskoj veoma dobro organizirani, ali nimalo diplomatski mogu reći kako se još puno bolje može. Jer kako ja vidim, postoje mogućnosti koje još nisu iskorištene. Postoje subjektivne slabosti pa i taštine, koje treba ostaviti po strani. Zbog općeg interesa potrebno ih je prevladati. Mislim kako treba uključivati mlade ljude koji su se potvrdili svojom aktivnošću u političke i civilne strukture Hrvata u Mađarskoj. Ovo je trenutak kada hrvatska zajednica konačno može potvrditi ono što je do sada postigla, ali po mome mišljenju i učiniti velik iskorak naprijed. To govorim u kontekstu najnovijih zakonskih promjena koje stvaraju prostor, ali koje istovremeno traže veliku aktivnost i odgovornost.

Često znam reći u razgovorima sa svojim prijateljima ovdje, sada je red na vama da idete na teren, da na neki način odete u svoju bazu i da svi zajedno vidimo koliko to Hrvata ima ovdje. Po meni nova situacija će donijeti nove elemente u pravno-političkom položaju Hrvata u Mađarskoj. Drugi ništa manje važni element jest položaj hrvatskih ustanova.

Osjećam koliko je važno pitanje školstva, obrazovanja i nastave hrvatskog jezika. Radujem se novim inicijativama u Santovu, Martincima, vidim ozbiljnost ljudi iz Santova na čelu s Josom Šibalinom, i dr. Karagićem, ali i ozbiljnost mađarske državne i županijske politike, koji cijene napore hrvatske zajednice u Santovu i Mađarskoj. To su pozitivni primjeri. Bez tih i takvih ustanova cijela hrvatska priča u Mađarskoj u budućnosti bi bila veoma dvojbeno.

Kako se hrvatska manjina može promovirati u matičnoj domovini i kako u tome može pomoći Generalni konzulat? Naši sunarodnjaci vrlo malo znaju o Hrvatima u Mađarskoj.

– Na žalost to je istina. Iako sam ja porijeklom iz Bosne i Hercegovine, dakle ne iz Hrvatske, i možda stoga imam (imamo mi Hrvati u BiH) i izraženiji senzibilitet prema pitanjima Hrvata izvan Hrvatske, moram iskreno priznati da ni sam dok nisam došao među njih, nisam mnogo znao o Hrvatima u Mađarskoj, a kamoli prosječan Hrvat koji kada mu kažete da Hrvati u Mađarskoj imaju svoje nacional-

no kazalište, to njemu, na žalost, djeluje kao znanstvena fantastika. Treba izgradivati dvostrani sustav komunikacije.

Danas kada prosječan Hrvat čuje da na Pagu postoji Hrvatska kuća, onda on zna kako postoji tamo u Mađarskoj netko tko je pokrenuo tu stvar. To je velik prostor koji i konzulat i matica i svi mi zajedno moramo popunjavati, voditi i upoznavati naše ljude s matičnom domovinom, ali i matičnu domovinu s njima.

Uvijek se na žalost vraćamo na probleme financijske prirode, ali vjerujem da se uz dobar menadžment i dobru organizaciju mnogo toga može prevladati. Treba nastojati uspostavljati žive susrete i obogaćivati zajednička iskustva.

Kada možemo pokucati na vrata Generalnoga konzulata?

– To vi najbolje znate da su vrata Generalnoga konzulata uvijek otvorena. I ja i moji suradnici veoma smo otvoreni. Dodite u konzulat. Mnogi pomalo zaziru od toga, ali ovo je hrvatska kuća koja vam može i u razgovoru pomoći razjasniti pojedine dileme, gdje se možete obavijestiti i popiti kavu s generalnim konzulom.

Recite nam nešto o sebi, o svojoj obitelji?

– Rođen sam u Hercegovini 1959. godine pokraj mjesta Gruda u selu Donji Mamići. Gimnaziju i osnovnu školu završio sam u Grudama, a pravni fakultet u Mostaru. Rat me je zatekao u Mostaru, tamo sam proveo ratne godine. Od 1994. sam zaposlenik Ministarstva vanjskih poslova. Magistrirao sam u Zagrebu, političke i međunarodne odnose i diplomaciju, a sada radim na disertaciji koja ima za temu Hrvate u Mađarskoj.

Oženjen sam i otac dvije kćerke, Valerija je studentica prve godine Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, a mlada Ivona je gimnazijalka. Odlični su đaci, za što je zaslužna moja supruga. Moja obitelj živi u Zagrebu. Volim šport. I ovdje u Mađarskoj redovito igram nogomet, jedan put tjedno igram u Mohaču s tamošnjom ekipom na čelu s mohačkim gradonačelnikom Józsefom Szekőom, a ovdje u Pečuhu član sam malonogometne ekipe Dalmacija Travel.

U gradskom veteranskom prvenstvu sada smo na trećem mjestu. Jedan put tjedno igram tenis sa svojim stalnim partnerom dr. Ivicom Đurokom. Volim karate, kojim sam se aktivno bavio, majstor sam karatea...

Želim vam puno uspjeha u daljnjem radu. Hvala na razgovoru.

KOMLOV (Komló) – Kako donosi informativni list samouprave Baranjske županije Diskurzus, Hrvatska samouprava grada Komlova utemeljena je 1998. godine i okuplja oko sebe građane hrvatskog podrijetla i korijena. Svake godine petero zastupnika te samouprave sastaju se sa svojim biračima na godišnjim javnim tribinama gdje ih poznaju sa svojim radom i djelatnošću. Veliku zaslugu ima Hrvatska samouprava i u uspostavljanju prijateljskih veza između grada Komlova i grada Valpova. Predsjednik komlovske Hrvatske samouprave Ladislav Šarkadi ističe kako su nakon lanjskog potpisivanja sporazuma o prijateljstvu veze dvaju gradova postale čvršće. Neprekinuta je suradnja vatrogasnih i športskih društava, te veze između klubova umirovljenika. Te veze plod su međusobnih susreta i iz godina koje su prethodile potpisivanju sporazuma o prijateljstvu dvaju gradova. Uspostavljene su veze između škola, tako osnovna škola u Ulici Ifjúság suraduje s valpovačkom osnovnom školom, uzajamno se posjećuju, razmjenjuju posjete nastavnika i učenika. Planira se uspostavljanje veza između srednjih škola dvaju gradova, što se očekuje još u ovoj godini. U programima komlovskih škola želi se naći mjesto i za nastavu hrvatskog jezika. Namjerava se utemeljiti i Društvo prijatelja Komlova i Valpova radi približavanja dvaju prijateljskih naroda, Hrvata i Mađara. Hrvatska samouprava svake godine djelatno sudjeluje u ostvarivanju priredbe Dani Komlova, gdje redovito nastupaju hrvatska folklorna društva ili pjevački zborovi iz Baranjske županije, a česti su gosti i folklorišti iz Valpova. Nedavno je u Komlovu pod pokroviteljstvom Hrvatske samouprave utemeljen i mješoviti pjevački zbor „Bijela ruža“, koji je već imao i nekoliko svojih debitantskih nastupa. Hrvatska samouprava u budućnosti će nastojati pomoći gradovima prijateljima pri pisanju i predaji natječaja za fondove Europske unije, razmišlja se o suradnji triju zemalja – Hrvatske, Mađarske i Slovenije, te o međužupanijskoj suradnji. Hrvatska samouprava nedavno je utemeljila i diplomu koju dodjeljuje istaknutim pojedincima koji su se potvrdili svojom djelatnošću na dobrobit komlovskih Hrvata. Prvi su diplomu dobili valpovački dogradonačelnik Béla Kovács, predsjednik Društva za upoznavanje domovine grada Komlova i Društva za uljepšavanje grada Elemér Szarka te voditelj komlovske Vatrogasne službe Jenő Halász.

Spasit će Fedakov dvorac

Fedakov dvorac u Serdahelu dugo godina je bio središte obrazovanja i kulture u tom selu, naime od 1929. do 1975. g. u zgradi je djelovala osnovna škola, zatim seoska i hrvatska bazična knjižnica, te muzej materijalne kulture pomorskih Hrvata. Nakon što se škola preselila u novu zgradu, u kojoj i danas teče odgoj i obrazovanje, Fedakov dvorac sve više je gubio na svom prestižu. Nakon društvenih promjena i bazična knjižnica prestala je djelovati, a ni o muzeju nitko se nije brinuo.

Vrijeme je učinilo svoje, pa je zgrada dospjela u takvo stanje da se postavilo pitanje njegova rušenja zbog opasnosti, no serdahelska mjesna samouprava u ožujku 2004. g. u svezi s njim zatražila je mišljenje mještana. Većina ih je bila za obnovu iako su tada troškovi iznosili 80-ak milijuna forinti. Ta svota, naravno, ne može se potpuno financirati nabavljenim novcem putem natječaja, nego i selo treba dodati svoj udio.

Mjesna samouprava nedavno je dobila rješenje da se uspješno natjecala pri programu za unapređivanje poljoprivrede i područja za financijsku potporu obnove te zgrade. Prema sadašnjim kalkulacijama dvorac bi se mogao obnoviti sa 70,5 milijuna forinti, od čega se 85% pribavlja putem natječaja, a oko 10,5 milijuna treba dodati selo. Obnovljenoj zgradi vratila bi se prijašnjoj slična zadaća. U njoj bi dobili mjesto dvorana za konferencije, muzej, uredi te manja kuhinja, gostionica i prostori za noćenje.

Prvi dio radova obnove (izgradnja ureda, dvorane i obnova izvana) započinju u kolovozu tekuće godine, a prema predviđanjima završava se u kolovozu 2006. Tada započinje drugi dio obnove.

Nekadašnji dvorac Šare Fedak opet će oživjeti, uljepšati se i povisiti značenje Serdahela.

beta

Rodna kuća Štefana Dumovića darovana HDS-u U Prisiki predviđen Hrvatski crikveni muzej

Gdo je imao jur sriće pohoditi židanski farof, privremeni stan Štefana Dumovića ki jur 35 ljet vrši svoju dužnost u službi hrvatskoga naroda, bojsek zna pojmiti koliko vridnosti shranja, skrrije ova hiža, u susjedstvu židanske crikve. – *Od 1970. ljeta radim kot hrvatski svećenik, služim Boga i svoj narod u hrvatski naselji zapadne Ugarske. Sakupljam vridne dokumente našega naroda, stare knjige i crikvene predmete muzealnih vridnosti. Svoju bogatu zbirku željio bi sistematizirati i iz nje stalnu izložbu napraviti...* Ovako stoji u pismu u kom se je židanski farnik jur lani obrnuo Hrvatskoj državnoj samoupravi da se učini nešto za to da se ta bogata kolekcija u cjelini sačuva. U tu svrhu je bio pripravan Štefan Dumović uz zanimljivu zbirku predati, obdariti krovnu organizaciju Hrvatov vlašćim roditeljskim stanom u Prisiki. Ovde će se pak za par misev ostvariti veliki san darovatelja i otvorit će se Vjerski i seoski muzej s prvom crikvenom zbirkom Hrvatov u Ugarskoj. – *Ti ljudi ki su meni stvari i knjige dali, mislili su da će se ovo ovde u Prisiki položiti. Ako bi ja ovo sve dao u Sambotel ili u Juru u biskupski muzej, onda bi ja pogrišku učinio protiv njeve misli. A drugič morao sam brzo koraknuti, kad sam napunio 65 ljet, barkakova bolest more na me dojtii, ali ja moram za ovo sve točno račun dati. Moram se pred Bogom i pred ljudi duševno obračunati* – kaže Štefan Dumović o razlogi koji su ga peljali do pogodbe s Hrvatskom državnom samoupravom, ka je potpisana 4. julija, ponediljak, u Hrvatskom Židanu. Ugovor o „usvajanju” dara ter o pri-

manju obavezov je zapečaćen s potpisom predsjednika HDS-a dr. Mije Karagića ter darovatelja Štefana Dumovića. Na svečanom aktu uz ostalo bila je nazočna i rodbina dušobrižnika, ka je takaj znala o nakani Štefana Dumovića, uprav tako kot i pokojni njegovi roditelji. U dokumentu stoji pred svim da Hrvatska državna samouprava prikzame Dumovićev obiteljski stan skupa s katoličanskom kolekcijom, a da njemu do smrti se osigurava štatus direktora u spomenutom muzeju ter da on more u hasnovanje zeti neke prostorije u hiži za stanovanje. HDS se je zadužila da po smrti kolekcionara još 20 ljet obavezno mora obdržati muzej ter osigurati uvjete za njegovo funkcioniranje, a nadalje je vezana brigati se za zbirku ku nije moguće drugamo premjestiti, niti ju je moguće prodati ili predati. – *Ovo sve ča ovde vidite, ništ ni moje. Ni peršonsko, to je jerbinstvo našega naroda* – kaže naokolo u najvećoj hiži židanski farnik i nastavlja. – *Lani va juniju su sve skupapisali muzeologiči ča ni u mojoj kolekciji to ostane ovde na židanskoj fari. Ovakovu skrb Prisika ne bi mogla na sebe zeti, aš se danas na muzeje troši pinez. Moram reći da sam jako zadovoljan da će se ovo sve prikzeti, kad nije važno komu je u ruki. Važno je da u takove ruke dojde ka ruka bude na nje čuvala* – je naglasio darovatelj, kolekcionar i pokazao mi papiroše da od 4. julija sve računi, stroški pripadaju HDS-u, ki je u prvom koraku na se zeo pregradnju, obnovu prisickoga stana, koji će po običanju kot muzej otvoriti svoja vrata dojtuce ljet. – *Timea Horvat-*

Kolekcija vjerskih dugovanj i knjig

Štefan Dumović je od ljeta 1970. fanatično sabirao staro dugovanje u cijeloj okolici. U posebnoj knjižici je vodio od koga što je dobio, kada i kade je što kupio, ovako postoji točna lista, popis svih predmetov. U zbirki je pobrojano 217 dugovanj, med kimi su lampaši, možari, marijanske, Jezuševe statue, križi, portreti, različite vjerske relikvije, čisla, originalne hrvatske nošnje, svičnjaki, zvončići, spominki s hodočašćev, slike, biči, instrumenti, koršovi, zdjele i sve što nek more pripadati u vjersku kategoriju.

Tim vridniji je knjižni fond od 2912 sveskov u kom je 80% napisano na hrvatskom jeziku. Kolekcionar je najizdavniji na Židovsku bibliju iz ljeta 1690. ter na Bibliju slipov, ku si je mogao slučajno nabaviti u selu Ácsu. Najstarija knjiga potječe iz 1543. ljeta, a najlipše su za naše oči još nek hrvatski molitveniki sa zlatnimi kopčami. Koliko toga još interesantnoga ima židanski farof u stvarnosti, to je zapravo zasada još tajna za običnoga posjetitelja, zavolj velike gustoće, zgusnutosti u ovi prostorija. Medjutim, u budućem muzeju bit će već mjesta u kom će stručno podiljenje i njegovanje bogate zbirke pripadati sambotelskomu Muzeju Savaria, na čelu s Hrvatom iz Narde, dr. Šandorom Horvatom.

Pregradnja i obnova prisičke hiže

U prisičkoj Hunyadijevoj ulici pod brojem 19. stoji negdašnja obiteljska hiža familije Dumović. Kako je rekao Štefan Dumović, djela su začela u/na njoj jur u februaru ovoga ljeta i jako čuda dobrovoljno pomažu stanovnici Hrvatskoga Židana, Prisike, Unde. Pri izgradnji muzeja i kako bi to sve moralo izgledati, Štefanu Dumoviću je dao korisne tanače ter ideje gospodin Wagner iz Željezna. Po tom su inženjerski plan za buduću zgradu načinjali Undanac Laslo Gostom ter József Horváth iz Šoprona. Dosadašnji obiteljski stan je sazidan ljeta 1976. na 146 kvadratmetaru, koji će se ne samo pregraditi nego i obnoviti i proširiti. Po riči farnika, nova zgrada najpr će imati dvi muzejske prostorije, zatim kapelicu za meditaciju, sobu za prijem, kade su predvi-

đjene likovne izložbe. U novom dijelu bit će napravljen posebni ulaz s dvora u knjižnicu, ka će u susjedstvu imati biro (ured), vodeni blok, dvoranu za 90-100 ljudi, s etnografskom zbirkom, a odzada će biti oblikovano veliko parkirališće. Štala i zadnji, stariji dio kuće su jur zrušeni, krov se meće u ove dane. Stroški znašaju već od 21 milijun forintov.

-Tiho-

NOVI MOHAČ – Plesači i djelatnici osnovne škole „Novi Mohač“ na čelu s voditeljicom istoimene školske folklorne grupe Katicom Hoffman spremaju se na izlet u Republiku Hrvatsku u naselje Dramalj. Boravak u Dramlju ostvarit će se posredstvom grada Mohača i njegovih prijateljskih veza s gradom Belim Manastirom koji ondje ima svoje odmaralište. Mali plesači spomenute osnovne škole koji plešu hrvatske plesove boravit će u Dramlju od 4. do 10 rujna, uz ostalo i uz materijalnu potporu Hrvatske samouprave grada Mohača.

PEČUH – „Plesačnice u središtu grada 2005“ naziv je niza plesnih večeri koje se u Pečuhu održavaju od 15. lipnja do 31. kolovoza pod zajedničkim nazivom Serija plesnih večeri i plesova europskih naroda i manjina. Tako je 20. lipnja u Restoranu „Belváros“, KUD „Tanac“ s Orkestrom „Vizin“ održao Hrvatsku plesnu večer na koje je zainteresirane hrvatskim plesnim koracima učio voditelj KUD-a „Tanac“ József Szávai, a on će 24. kolovoza održati i Večer makedonskih plesova. Uz ostalo niz priredaba se ostvaruje uz materijalnu potporu Javne zaklade za nacionalne i etničke manjine.

PEČUH – Međunarodni tjedan kulture i ove se godine održava u Pečuhu od 22. do 31. srpnja u organizaciji međunarodne Fondacije SIEN. Jedan je to od najvećih festivala ovoga tipa u srednjoj Europi i na prostoru Alpe-Adria koji okuplja mlade, učenike i studente. Deveti je to Međunarodni tjedan kulture s radnim podnaslovom Komunikacija&kooperacija. U sklopu Tjedna bit će konferencija, rasprava, stručnih radionica i koncerata na otvorenome, plesnih večeri, a sudjelovat će i mladi iz Republike Hrvatske.

SIGET – Već se sada u Sigetu pripremaju za proslavu tradicionalnih Dana Zrinskih. Potaknuto lanjskim uspjehom ove međunarodne manifestacije, gradsko je vodstvo ovogodišnju proslavu vezanu za sjećanje na Zrinske povjerilo Udruzi za kulturu i zelenu zonu grada Sigeta. Misao o obilježavanju Dana Zrinskih rodila se još 1826. godine kada se slavila 300. obljetnica Mohačke bitke, piše županijski dnevnik Dunántúli Napló, a tadašnji idejni otac proslave bio je nitko drugi doli Ferenc Kölcsey. Od nekadašnje gradske ta je proslava danas prerasla u jednu od najvećih proslava sigetske regije. Trodnevna događanja počinju 9. rujna, a obilovat će brojnim kulturnim, povijesnim i zabavnim sadržajima.

Breške 2005.

Već tradicionalno Kulturno-umjetničko društvo Napredak iz Tuzle organizira likovnu koloniju Breške, koja je međunarodnog karaktera i u kojoj je dugi niz godina sudjelovao i slikar Đuro Šarkić iz Mohača i njegov sin grafičar Đuro Šarkić mlađi.

Ove godine Đuro Šarkić je bio spriječen, ali je obitelj Šarkić na koloniji predstavljala kći spomenutoga slikara, likovna umjetnica Estera Šarkić. Jednotjedna kolonija zapravo je IV. Međunarodna likovna kolonija Breške 2005. održana u Breškama nedaleko od grada Tuzle. Kolonija HKD-a Napredak iz Tuzle ove godine slavi svoju 100. obljetnicu postojanja, kazao nam je predsjednik društva Miroslav Petrović, pa su se potrudili kako bi se sudionici kolonije dobro osjećali te našli teme za svoj rad u spomenutoj umjetničkoj koloniji uz niz bogatih popratnih sadržaja i programa.

Glavni organizator ove već glasovite kolonije u kojoj se umjetnici osjećaju kao kod kuće jest Juraj Novosel, ujedno i glavni urednik mjesečnika Hrvatski glasnik iz Tuzle, koji je najavio svoj skori dolazak u Mađarsku, u Mohač i Budimpeštu, obavijestila nas je sudionica kolonije Breške 2005 Estera Šarkić.

Iz hrvatskog tiska, Hrvatski glasnik, Tuzla

U organizaciji Hrvatskog kulturnog društva HKD „Napredak” Tuzla od 19. do 26. lipnja u Tuzli je održana „Međunarodna likovna kolonija Breške 2005.” Na ovogodišnjoj šestoj koloniji sudjelovali su likovni umjetnici iz BiH, Hrvatske, Srbije i Crne Gore, Mađarske i Italije, a za razliku od dosadašnjih ova se manifestacija osim u Breškama održavala i na lokacijama u Tuzli i Lukavcu. Među brojnim sadržajima održan je i okrugli stol na temu „Korijeni prošlosti” u Kući plamena mira. „Održavanjem okruglog stola želimo otrgnuti od zaborava kulturno-istorijsko naslijeđe ovog područja, a aktualnu vlast potaknuti da zaštiti sve značajnije kulturnoistorijske spomenike”, kazao je predsjednik tuzlanskog „Napretka” Miroslav Petrović. Kapela Gospe Lipničke primjer je narodnog graditeljstva koje otkriva pojedinosti o načinu života ljudi ovoga kraja u prošlosti, kazao je moderator okruglog stola Mijo Franković, dodavši kako bi nužno bilo sačuvati i druge objekte narodnog graditeljstva. Prema riječima profesorice Vesne Isabegović, način građenja odražavao je uslove u kojima su ljudi nekad živjeli.

Korišten je materijal koji je tada bio na raspolaganju – zemlja, drvo i kamen, a unutrašnji raspored i vanjski izgled bili su prvenstveno u funkciji zaštite od oštrog zima i čestih zbjegov zbog pljački ili rata. Iako su bile neugledne i na prvi pogled nisu se dosta razlikovale od ostalih objekata, kapele su bile središte duhovnosti, kazao je fra Marko Kepić. Ono što je fasciniralo

rijetke putnike iz drugih zemalja koji su dolazili na ovo područje, to je čvrstina vjere tadašnjih katolika i predanost franjevac svom poslu, rekao je Kepić dodavši da su ljude tog vremena karakterisali vjera i predanost porodici. Kapela Gospe Lipničke, koju je prije četiri godine ugrozilo klizište, ipak će biti sačuvana, i to uglavnom zalaganjem tamošnjeg župnika fra Franje Martinovića i mještana. Ovih dana početak će njena obnova i vraćanje u izvorno stanje, nakon čega će imati sve preduslove da postane jedan od najreprezentativnijih turističkih sadržaja. Likovni umjetnici koji su sudjelovali na koloniji „Breške 2005” boravili su i na lokalitetu srednje Lipnice, kako bi se upoznali s istorijskim detaljima vezanim za ovaj lokalitet i kako bi svojim djelima doprinijeli njegovoj afirmaciji.

U župnoj crkvi u Breškama je upriličena svečanost u povodu zatvaranja Međunarodne likovne kolonije „Breške 2005.” Izloženo je 80 slika nastalih za vrijeme spomenute likovne manifestacije koje će ostati u vlasništvu organizatora manifestacije Hrvatskog kulturnog društva „Napredak” Tuzla. U listopadu će slike nastale tijekom rada kolonije biti izložene u Tuzli, a potom i u gradovima BiH i Europe. Sudionicima kolonije te svima koji su pomogli njeno održavanje HKD „Napredak” Tuzla dodijelio je zahvalnice. Međunarodna likovna kolonija „Breške 2005.” održana je u sklopu manifestacije Ljeto u Tuzli.

TRENUTAK
ZA PJESMU

Vesna Krmptić

GLAS VODE
U RIJECI

*I nebo hoće
i zemlja hoće
da rijeka teče;
nek stupi jedan
koji neće
i neka neće.*

*Tko me ponizio k rijeci,
mene, koja sam voda?
Tko mi je dao udes izvora i ušća?
Tko mi je rekao smrt,
meni, koja sam beskrajna?*

*Između sunca i mjeseca,
između obala,
ja bih da kliknem i stanem,
ja bih da se vratim;
ali ne mogu.*

*I onaj koji me okovao
u bunu i nemoć
sada crpe moju patnju
da dovrši svijet.*

Hrvatski ljetopis

Povijest koljnofske tambure

Buševčanin Marinko Katulić u društvu negdašnjega poglavara Franja Grubića, ki je darovao staru sliku o pokojnom Antunu Bariću sadašnjim tamburašem

Historija koljnofske tambure i te glazbene djelatnosti se gane zapravo s jednim nastupom iz ljeta 1964., kada su Trajštofci nastupili u koljnofskom kulturnom domu, pa se je prvi put proširio glas tambure u tom naselju. S forsiranjem muzičke aktivnosti školskoga direktora Franja Pajrića se je ukorenila hrvatska tambura u Koljnofu i utemeljen je prvi sastav ljeta 1975. Za vrime poglavarstva Franja Grubića je sazidan i kontakt s Buševčani u Hrvatskoj, koji je bojsek omogućio i pomagao u tom da koljnofske tamburaše 30 ljet kasnije vidimo u sadašnjem formatu. Kako je rekao negdašnji seoski peljač Franjo Grubić, šest novih tamburov je financirala vlada Jugoslavije za Koljnofce, jer u Ugarskoj u to vrime zato (pravoda) nije bilo materijalnih sredstava. Prilikom gostovanja ljeta 1979. su te tambure doprimili Buševčani, med kimi je bio i Marinko Katulić, današnji majstor i napravljač instrumentov ki se dobro spomene na tu turneju i na pokojnoga Antuna Tunu Barića, tamburaša, stručnjaka za tamburašku glazbu ki je dao prve instrukcije koljnofskim muzičarom, a komu moru zahvaliti Koljnofci i za dugoljetošnje prijateljstvo s Gračanci. Franjo Grubić je na kraju jubilarnoga slavlja i predao crno-bijelu sliku o Antunu Bariću, ku je on dosad čuvao doma u svojem fotoalbumu, ali odsad pripada to novoj generaciji da se ne zabi početak. Gospodina Barića na paleti

pomoćnikov je pratio i Mirko Berlaković iz Velikoga Borištofa ter Stevo Borić takaj iz Hrvatske, a dirigenti su minjali jedan drugoga na čelu tamburaškoga sastava. Janoš Salmer je vodio tamburaše do 1994. ljeta, njega je u peljačtvu pratio Zoltán Kiss, potom pak Geza Völgyi. Koljnofski svirači su većkrat zapaženi, i ljeta 1979. je priznato njevo djelo s *Nagradom za kulturu*. Janoš Salmer je povidao da na samom početku bilo je 35-40 školarov ki su s velikim elanom skočili u muziciranje, a za par misec ostalo je u grupi samo osam članov. – *Nismo imali pomoćnikov, pripadali su nam najčerniji instrumenti prez žicov. Falile su nam oprave, kazete, note. Antun Barić je nam prvi razložio kako izgleda tamburaški orkestar, kakove su žice na instrumentu, i donesao nam i tamburaške note. Do 1979. dostigli smo nivo „kako-tako ide” i nastupali smo prvenstveno na domaći priredba, potom pak smo dobili i druge pozive širom orsaga, npr. na festival u Osijek.* Pokidob su ti časi jur mimo, narasle su brojne generacije u muzičkoj školi Janoša Salmera, potom pak Geza Völgyija. Lani je izdan i prvi CD s koljnofskimi jačkami, a kako je rekao menedžer i svirač dr. Franjo Pajrić na svetačnosti, na jesen je predvidjen i drugi CD koljnofskih tamburašev.

Novo pokoljenje pak je garant za budućnost, a dosadašnji polet sigurno će dopeljati do novih vrhuncev koljnofsku tamburašku glazbu.

-Tiho-

Dubrovačke ljetne igre

Podizanjem zastave Libertas na Orlan-dov stup uz Himnu slobodi Ivana Gundulića, u Dubrovniku su 11. srpnja 2005. otvorene 56. Dubrovačke ljetne igre, najveća ljetna glazbeno-scenska manifestacija u Hrvatskoj.

Otvarajući manifestaciju u nazočnosti brojnih uzvanika na čelu s predsjednikom Republike Stjepanom Mesićem, dubrovačka gradonačelnica Dubravka Šuica izrazila je zadovoljstvo da 56. put otvara ovu manifestaciju. „Dubrovnik je grad koji je uvijek energiju svoga vlastitog izvora znao snažiti i na stranim vrelima, ne gubeći pri tome nikad svoje vlastito obilježje koje ga bogatstvom izdvaja u sklopu hrvatske kulture povijesti, i hrvatskog kulturnog identiteta”. „Ovaj grad nikada nije dopustio da se njegov političko-kulturni teatar slije u harmoniju i prostranost kojega lijepoga, bogatoga, ali tuđega kulturno panteona i tuđe političke arene”. „Nisu to dopustila ni djeca ovoga Grada kada su u jesen 1991. preko noći izrasli u branitelje. Večeras im ponovno u ime svih kažem hvala”, rekla je Šuica.

Na 56. dubrovačkim ljetnim igrama bit će izvedeno više od 80 glazbenih, dramskih i plesnim priredaba na kojima će sudjelovati 2000 umjetnika iz 20-ak zemalja.

Kao i dosadašnjih godina Dubrovačke ljetne igre ugostit će vrhunske umjetnike i ansamble na predivnim ambijentalnim pozornicama grada.

Josip Gugan rođen je u Gari 9. svibnja 1934. godine. Osnovnu školu pohađa u Gari i Kačmaru, a u Budimpešti je završio našu učiteljsku školu. Bio je i moj učitelj.

Dolaskom Josipa Gugana i njegove supruge Marije te tri kćeri u Katolj, gdje je djelovala škola, novi učitelj, zvan „meštar“, utemeljuje kulturnu družinu koja je ophodila nemalo sva naša naselja gdje se govori hrvatski, a usto sudjelovali su i raznim folklornim festivalima, često su bili i viđeni gosti ophoda bušara u Mohaču. Spomen-ploča zaslužnog učitelja Josipa Gugana otkrivena je u Katolju na poticaj *Miše Heppa*, čelnika Hrvatske kulturne udruge *Augusta Šenoa* u Pečuhu, koji smatra važnim da se i na taj način obilježi i ostavlja trajan trag zaslužnim Hrvatima u Mađarskoj, poglavito u Baranji, a od te svoje nakane ni u buduću ne želi odustati. S malim Katoljcima uvježban je recital na hrvatskom jeziku, a pozdravni govor održala je *Anka Divjak*, načelnica sela. Okupili su se brojni mještani, poštovatelji, prijatelji i bivši učenici svoga voljenog „meštra“. Predsjednik mjesne Hrvatske samouprave *Stanko Molnar*, bivši folkloroš, u svome prigodnom govoru na hrvatskom prisjetio se davnih turneja i nastupa. U svome svečanom govoru prigodom otkrivanja spomen-ploče predsjednik Hrvatske državne samouprave *dr. Mijo Karagić* osvrnuo se na djelovanje i rad učitelja Josipa Gugana, prosvjetara, kulturno-prosvjetnoga djelatnika, naglasivši među inim: – Sjećamo se jednog vrlog, marljivog i nacionalno svjesnog učitelja koji je u tadašnjim teškim olovnim godinama osjetio duh vremena i točno znao što našem čovjeku u takvim životnim okolnostima treba. Josip Gugan je sa žarom i ljubavlju radio u školi i izvan nje, za njega nije bilo razlike između školskog i izvanškolskog života.

Iako je takvih učitelja, kao što je bio Josip Gugan, sve manje i manje, ima ih i u naše dane

Otkrivena spomen-ploča Josipu Guganu

koji čuvaju i gaje hrvatske tradicije, stoga ih još u životu trebamo cijeniti i nagrađivati! A kada smo iz lukoviške škole nas trojica nakon završetka osmog razreda bili se upisali u budimpeštansku gimnaziju na Trgu ruža, mi smo i nadalje ostali njegovi učenici. Ipak, da mi se dopusti da ovu svečanu atmosferu kojoj smo nazočili 11. srpnja u Katolju, samo za časak prekinem, naime, nikada neću zaboraviti kako smo još kao školarci od svog učitelja zavoljeli hrvatske pjesme, a koje smo rado pje-

vali i za bijelim stolom već kao odrasli, te ih pjevam, premda sve rjeđe, i u današnje vrijeme. No te pjesme naš učitelj naučio je i zavolio od profesora *Krunića* s kojim smo u gimnaziji i sami uvježbali narodne pjesme, a oni koji su bili samo malo sposobniji, imali bolji

sluh, automatski su postali članovi pjevačkog zbora. Jednom se ipak dogodilo, još kada sam bio dečko u Lukovišću, a učitelj Gugan je odavno radio u Katolju, da sam u društvu nekog svog druga „obrao bostan“ (čitaj: pokrao), ali kruška je i od kamena bila tvrđa, te je on, da ne kviri više zube, za mjesnim apotekarom u tamnoj noći bacio „rušku“. Možda ga je čak i pogodio u leđa, te je stradalnik glasno i jasno negodovao, rekavši: „Horvacki štrici, Gugán tanítvány!“

Priznajem, bila je to neslana i gruba, ajmo reći šala, ali život vam je već takav. Nismo uvijek anđeli. No, bilo kako bilo, ja se i danas ponosno smatram Guganovim učenikom! Znam, da mi nije on bio „meštar“, možda nikada ne bih postao svjesnim Hrvatom.

– Josip Gugan nije bio samo učitelj već istinski sluga svoga voljenog naroda jer je svoje slobodno vrijeme proveo u školi, a zatim među ljudima, neumorno organizirajući njihov kulturni život, uljepšavajući njihovu svaki-danšnicu koja nije bila uvijek vesela i suncem obasjana. Ljude, ne samo žitelje svog užeg zavičaja, povezivao je zvukom svoje voljene harmonike, pjesmom i plesom, a narodni je folklor za njega bio važno sredstvo protiv ubrzane asimilacije i odnarođivanja – istakao je njegov zemljak *dr. Mijo Karagić*.

Spomen-ploču na kojoj se vidi lik Josipa Gugana izradio je kipar *Pál Farkas*. Vijence su položili generalni konzul *Ivan Bandić*, predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj *Joso Ostrogonac* i *Mišo Hepp*, te su poštovatelji i prijatelji odali počast našem zaslužnom učitelju zadržavši se u kraćem druženju nakon otkrivanja spomen-ploče u mjesnom domu kulture.

Duro Franković

Mala ljetna škola hrvatskog folklora u Gari Srcem i dušom za mlade naraštaje

U suorganizaciji Hrvatske manjinske samouprave i mjesnog doma kulture, od 5. do 7. srpnja u Gari je održan već tradicionalni ljetni folklorni tabor za hrvatsku djecu i mladež, koji se prema riječima umirovljenog učitelja Stipana Krekića, predsjednika Hrvatske samouprave i ujedno glavnog organizatora, priređuje već 15-16 godina.

– Nakon dvogodišnjeg zastoja, doduše s nešto manje sudionika nego prijašnjih godina jer su nam sredstva koja smo dobili putem natječaja, uz ona što je izdvojila i naša samouprava, na žalost, ograničena. Ove smo godine uspjeli organizirati tabor, koji je nekada bio cjelovit, uključujući ples, pjesmu i tambure, s tim da imamo samo ples i pjevanje, a tamburaški tabor ćemo imati posebno. Budući da nam je termin bio određen, jer je bračni par Kričković samo u ovo vrijeme bio slobodan, a imamo još dva tabora, pa su nam djeca raštrkana, ima nas manje nego prije. Nismo mogli ugostiti djecu sa strane jer nemamo dovoljno sredstava, ni mogućnost za smještaj djece u učeničkom domu.

Na pitanje što se i na koji način radi u ova tri dana, učitelj Krekić ukratko nas je upoznao s programom tabora, prema kojemu se intenzivno radilo svaki dan prijepodne od 9 do 12, a popodne od 3 do 6 sati, a kad je trebalo, radilo se i malo dulje. Manji broj djece nije ometao rad tabora, ni voditelje Mariju Silčanov i Antuna Kričkovića da se radi ozbiljno i marljivo, pa su djeca mogla upoznati čak sedam koreografija, prije svega hrvatskih, ali isto tako po jednu njemačku i mađarsku, kako je to bilo uvijek, od početaka. Posebno se radio ples, posebno pjesma za malu i za veliku grupu, za podmladak garske folklorne skupine. Premda je još davne 1949. otišao iz Gare, Antun Kričković do danas se vraća svome rodnom selu, svojim Bunjevcima.

– Pošto sam maturirao u Baji, otišao sam u Budimpeštu, ali nikad nisam zaboravio Garu, korijene, svoju bunjevštinu od čega živim i stvaram cijeli život. Sve mi je u životu Gara i naš narod. Jasno, vidim da nas je sve manje i manje, ali dok nas još ima, dotle moramo držati svoje – kaže Antun Kričković ponosno i sa zanosom.

Ali što se može za tri dana naučiti, predati djeci?, pitam, vidjevši predanost kojom oni rade s mladima i daju im nešto što se ne može naučiti, samo privoljeti, pobuditi zanimanje i osjećaj koji izvire iz dubine duše.

– Ono što radimo s Marikom, radimo iz

Neumorni voditelji Marija Silčanov i Antun Kričković od početaka rade s djecom

duše, iz srca, da ovu malu djecu milujemo ne samo rukom već i dušom. Djeca će za ova tri dana naučiti sedam koreografija, ali nije to sve. Najvažnije je kako im sve to približiti da oni osjećaju uspjeh u tome što rade. Nije lako za tako kratko vrijeme naučiti korake, koreografiju, disciplinu, ali vidi se na njima da srce i dušu daju za ono što rade. Evo ovdje 15, u Gradišću već 10, a u Zali 5-6 godina radimo isto, podučavamo djecu diljem naših regija u Mađarskoj. I dok mi tako razgovaramo, dok Marija Silčanov uvježbava koreografije s velikom skupinom, oni najmanji ispred doma kulture hvataju se za ruke, vježbaju, plešu, probaju tek naučene korake.

Međudobno nam se priključuje i načelnik sela Antal Tényi, koji je svojevremeno bio među pokretačima garskoga tabora, ističe kako je rad s djecom posebno važan, a njihovo okupljanje u okviru tabora stvara poseban ugođaj, osjećaj koji oplemenjuje sve žitelje Gare. Dati mogućnost djeci da njeguju svoj materinski jezik, svoje običaje, folklor i igre bio je cilj kada je pokrenut tabor, a danas vidimo rezultate, jer u okolini nema takvih tamburaša kao u Gari, koji su uz ostalo izrasli baš u ovim taborima, zajedno s plesačima.

Drugi dan tabora približava se kraju, a mi još malo razgovaramo, Antun Kričković prisjeća se na ono kako je nekada bilo u Gari, kada je bilo puno više Bunjevaca nego danas. Nekada, prije 40-50 godina Bunjevačko selo, Putnok, Podselo i Zagroblje – to je sve bunjevačko bilo, tri orkestra, tri „mijane”. I ovih dana obilazi Bunjevce, svoje prijatelje, bio je u Kačmaru, ide na Đurić, da ih, kako kaže, malo pomiluje dušom, da divane, da zajedno popiju čašu vina. Iz toga crpi još i danas snagu i oduševljenje za ono što radi. „Ako u torbi nemaš ništa, nemoj ni početi”, dodaje slikovito Antun Kričković o alfi i omegi umjetničkoga stvaranja.

Tekst i slike: S. Balatinac

SAMBOTEL – Na inicijativu Hrvatske i nimške manjinske samouprave u spomenutom varošu i s odobrenjem gradske samouprave, narodila se pozitivna odluka o postavljanju trojezičnih tablica. Od kraja majuša na ulazu i polag važnijih putev središta Željezne županije turisti se moru putiti i preštati ime varoša i po hrvatski i nimški. Odsada Szombathely/Sambotel/Steinamanger je prvi varoš u Gradišću koji je javno naznačen hrvatskim imenom a koji ujedno zla-menuje i to da u njem stanuje značajni broj Hrvatov.

ČAKOVEC – U tome međimurskom gradu 4. srpnja održana je druga po redu sjednica Mura-Drava, koja zastupa interese Šomođske, Zalske i Međimurske županije. Najvažnija zadaća bila je osnivanje radnih skupina za konkretne poslove. Prema izvješću predsjednika Zoltána Bódoga Kissa, od jeseni će započeti djelovati devet organizacija, od kojih će tri – organizacija za zaštitu okoliša i ekologije, za informatiku, te za zdravstvo i socijalna pitanja – raditi pod ravnanjem Zalske županije. Odlučeno je i o tome da će organizacija predati natječaj za međuregionalne programe preko kojih očekuju pomoć najmanje od tri milijuna eura. Prema planovima, euro-regija bi osigurala svoje institucionalno zaleđe za suradnju iz europskih zaklada. Najveći je cilj organizacije natjecati se za međuregionalne III/B programe, preko kojih tzv. Matriosca projekta podmirili su materijalne potrebe suradnje. Taj program ubuduće mogao bi postati nasljednikom Radne zajednice Alpe – Jadran. Organizacije unapređivanja poduzetništva triju županija potpisali su sporazum o međusobnoj suradnji. Dokument su potvrdili potpisom predstavnik Zalske županije László Böszörményi, Šomođske županije Tamás Kocsis, i Marjan Novak, upravitelj Regionalne razvojne zajednice. Taj akt sadrži ponajprije način potpomaganja manjeg i srednjeg poduzetništva. Zalska županija susjednoj hrvatskoj županiji može pomagati prije svega u stečenim iskustvima nakon ulaska u Europsku uniju.

KUKINJ – Tradicionalno Bošnjačko sije-lo održat će se i ove godine u Kukinju, 27. kolovoza. Organizatori, kukinjska Hrvatska samouprava prema cjelodnevni program, koji će obilježiti športski susreti nogometaša iz hrvatskih nase-lja u okolici Pečuha, te kulturni program u kojem će sudjelovati brojni hrvatski folkloriši iz cijele Baranjske županije. Bit će i zabave na otvorenom te bal.

NOVI VINODOLSKI – U Novome Vinodolskom, primorskom ljetovalištu bogate kulturne prošlosti, u ponedjeljak, 18. srpnja započela je 13. po redu „Mala ljetna škola hrvatskoga jezika i kulture“. Ovogodišnji je program namijenjen za dob od 9-14 godina, a okupio je djecu iz Francuske, Velike Britanije, Švedske, Nizozemske, Mađarske, SAD-a, Venezuele, Vojvodine i Makedonije.

PUČIŠĆA – U organizaciji Hrvatske matice iseljenika, od 16. do 28. kolovoza u Pučišćima na otoku Braču u Srednjoj klesarskoj školi organizira se Ljetna škola hrvatskog folkloru kojoj će sudjelovati i petero polaznika iz redova Hrvata u Mađarskoj, po dvoje Undanaca i Petrovoselaca te jedna Kašatkinja, voditeljica KUD-a „Dola“ Rita Vorgić. Polaznici Škole mogu odabrati jednu od dvije ponuđene teme, ili ples ili glazbala, a unutar glazbala ili tamburu ili stara tradicijska glazbala. Tema ovogodišnje škole jesu plesovi alpskog područja koje će polaznici učiti s voditeljem škole profesorom Andrijom Ivančanom. Za školu je odgovorna voditeljica Odsjeka za folklor Hrvatske matice iseljenika Srebrenka Šeravić. Voditelj je skupine Svirači tambura poznati glazbenik Siniša Leopold, a voditelj skupine Svirači hrvatskih tradicijskih glazbala jest solist ansambla „Lado“ Stjepan Večković. I ove se godine nastavlja program Hrvatske škole folkloru koji traje već četvrtu godinu zaredom, a svake se godine obrađuje jedno od plesnih područja Hrvatske. Ove godine u skupini koja će učiti plesove alpskog područja podučavat će se plesovi, glazbala, nošnje, pjesme, običaji koji po svome tipu pripadaju alpskom području, a najizraženiji su u Podravini, Međimurju, Zagorju, Prigorju, Pokuplju, Gorskom kotaru i Istri.

GORNJI ČETAR – Po odluci pet samoupravov (Keresteš, Pornova, Hrvatske Šice, Gornji Četar i Narda) je Magda Horvat-Nemet, rodom iz Narde, jur po drugi put počvršćena u svojoj dosadašnjoj funkciji, kot direktorica osnovne škole u Gornjem Četaru. Tako u peljanju ove institucije u dojučer peti ljeti neće doći do minjbe, a to zlamenuje i to da s djelovanjem ravnateljice su bili zadovoljni i zastupnici dotičnih sel i u minulom razdoblju.

Kemlja u festivalskom raspoloženju Pranje zlatna, pečenje kruha, plovidba Dunajem

Szigetköz (Medjuotok) prez sumlje pripada med najlipše krajine u Ugarskoj, a sve skupa pokriva 21 naselje uz Dunaj. Kemlja je u zaistinu interesantnom položaju jer dio toga naselja (Magyar-kimle) još sliši spomenutoj pokrajini, a Hrvatska Kemlja kade su živili/živu i dandanas naši Hrvati okraj rijeke i u nutarnjem dijelu sela, već se ne računa u Szigetköz. Suprot toga 9. julija, subotu, smo mogli viditi bezbroj Hrvatov i Hrvatice obraćati se u djelu, pri informacijskom štandu kot i na razgledavanju Festivala zlatopranja. Ov festival svako ljetu priredjuje u drugom naselju Savez samoupravov ke pripadaju Szigetköz, a ovo je već osmi put da za jedan dan se koncentriraju kulturni, kulinarski, informativni, umjetnički i zabavni zgoditki u jedno naselje. Ljetos je u odabiru stala Kemlja, ka raspolaže sa svimi mogućnosti za takovu orijašku priredbu. Kulturni dom polag Dunaja, s velikim otvorenim placom, peč pod vedrim nebom i lokal na obali rijeke pravoda ima sve u sebi što je nek potribno za dobru zabavu, počivak i za potrošenje slobodnoga vrimenta. Dopodne polag, na izgled mirnoga Dunaja, bojsek nigdor ni bio zavidan tim mužem ki su se prijeli bosu, gazeći u hladnoj vodi, predstaviti proces na obali, kako je moglo negda izgledati teško djelo pranja zlatna. Od njih smo čuli da u 19. stoljeću još se je pralo zlatu polag Dunaja, ali ni oni ne znaju kako i u dokumenti ni zabilježeno da bi se bio gdo vrlo obogatio od toga posla. I mi smo morali jako brižno i pažljivo gledati hladnu tekućinu da upametzamemo u pijesku nekoliko zlatnih zrcnov na cidilu.

Čunjski su se ljuljali u samoći na vodi, vjerojatno su se javili otpodne hrabreniji na plovidbu, ali donidob se je mnogo toga zanimljivoga događalo na dvoru i unutar kulturnoga doma. Pod vedrim nebom su se dica mogla isprobati na različitoj ručnoj šikanosti, moljali su portrete, prodavali su jilo i pilo, različite specijalne falate. Pred pećom odjednom se je poredalo mnoštvo djelatnikov, u tom trenutku su nosili kruhe na pečenje, a Erika Janković je i zaviknula da to su produkcije Konoplja. A Konoplje je staro-novo hrvatsko folklorno društvo ko je utemeljeno lani i čiji peljač Franci Nemet, ravno iz Beča, je došao (kot i svaki vikend) u rodno mu selo da bi bio nazoči na ovom festivalu. Pri ulazu šatorskoga mjesta takaj su Hrvati nudili informacijske brošure o Kemlji ter davali cjelodnevnii program posjetiteljem u ruku. U kulturnom domu je najprlje otvorena konferencija s temom o kulturnimi vridnosti Szigetkőza, a ovde su se mogli pogledati i izložene slike likovnjakov iz ovoga kraja. Domaće amaterske slikare je s četiri kipi zastupao i Pavao Behon. Ovput smo imali priliku čuti i domaće harmonikaše ki su, početo od gradišćanskih jačak, svirali nimške zabavne, a i ugarske melodije za volju publike. Iako je godina ki caparila, ki špricala i vjetrić se je negda-negda zdignuo, dobro raspoloženje, veseli štimung i želju za druženje to nije moglo ni ugasiti ni pokvariti. Ki je ondan posjetio Kemlju, znamda se je mogao temeljno zabavljati i gvišno je našao bezbrojne atraktivnosti, od folklornih i zabavnih sve do kulinarskih minutov, naravno uz kemljansku, jur dobro poznatu, gostoljubivost.

-Tiho-

Ivanu Brlić-Mažuranić u svojoj pjesmi Stanislav Femenić nazvao je „dobrim duhom”. Njezina su djela u dječje živote unijela maštu, radost, čuda i tajanstvenosti. Vi, učenici iz naših hrvatskih škola, unutar nastave također ste se trebali upoznat s njezinim romanima.

Prošla godina u Hrvatskoj bila je posvećena njoj. Nije to slučajnost jer se te godine slavila njezina 130. obljetnica rođenja.

Ivana Brlić-Mažuranić rođena je 18. travnja 1874. u Ogulinu, a preminula u Zagrebu 21. rujna 1938. Za rodoljubni rad J. J. Strossmayer nagradio ju je zlatnim odličjem. U književnost se javila 1902. sa zbirkom pripovijedaka i pjesama za djecu *Valjani i nevaljani*. Pozornost kritike skrenula je s kratkim romanom za djecu *Čudnovate zgone šegrta Hlapića*, a najveći je uspjeh postigla s knjigom *Priče iz davnine*.

Spisateljica Mažuranić nazvana je „hrvatskim Andersenom”, njezina su djela prevedena na sve svjetske jezike.

Djeca i djetinjstvo središte su njezina

Dobre knjige za ljeto

svijeta. U njezinim djelima nalazimo i dio svoje intime, svojih maštanja i čežnja. Djeca vole ta mala bića koja je stvorila bujna mašta unuke slavnoga pjesnika i hrvatskog bana Ivana Mažuranića.

Djela Ivane Mažuranić i danas, jednako kao jučer, i kao što će to činiti i sutra, kucaju zajedno s dječjim srcima.

Čitajući *Šumu Striborovu*, *Ribara Palunka* ili *Regoča*, djeca zaboravljaju svijet oko sebe prepuštajući se slobodnoj i iskričavoj igri mašte. Strepe i raduju se skupa s junacima, s ljubavlju prihvaćaju djela koja nenametljivo i blago progovaraju o vječnim ljudskim temama i istinama.

Iz njezina najpoznatijeg romana *Čudnovate zgone šegrta Hlapića* režiran je crtani film pod istim naslovom, koji je vrlo omiljen među djecom. Ta klasična priča o malenom junaku koji svojim poštenjem, dobrotom, mudrošću i plemenitošću nadvlada zlo svakom je čitatelju ili gledatelju drag.

Hlapić, maleni postolarski šegrt, nepravredno optužen, odlazi od kuće razgaziti tijesne čizmice koje je njegov strogi gospodar želio baciti u vatru. Pas Bundaš, njegov najbolji prijatelj, pobjegne odmah za njim. Već druge noći putovanja mu ukradu čizme. Tragajući za njima, susreće Gitu, cirkusku djevojčicu. Nastavljajući putovanje zajedno, pridajući svakom doživljavaju niz neobičnih i opasnih pustolovina. Hlapić pobjeđuje zluradog lopova i vraća se kući gdje ih čeka još jedno veselo iznenađenje.

Premda je od spisateljčina rođenja do danas proteklo više od stotinu godina, ljepota i snaga njezine riječi nisu potamnjele.

Beta

Žarptica: Izradila je Renata Nagy učenica iz Kerestura, tehnika-slikanje na svilu.

Dvorac: Izradila je Evelin Novak, učenica iz Fičehaza, tehnika-slikanje na svilu

Dijana Mandić 10. r. Pečuh

Zanimljivo

Najstariji Europljani
Najstariji moderni Europljani živjeli su prije 31 tisuću godina u sadašnjoj Češkoj, piše časopis Nature pozivajući se na zaključke američkih i austrijskih istraživača koji svoje zaključke temelje na nalazima kostura iz špilja u Mladecu. Naime, ljudi iz starijeg paleolitika pronađeni su u špilji koja se nalazi u Moravskoj, negdje oko 200 kilometra od Praga, glavnoga grada Češke, i dugo su smatrani najstarijim predstavnicima kulture iz Aurignaca, ali je njihova točna dob ostala nepoznata. Istraživači bečkoga Prirodoslovnog fakulteta na temelju datiranja spektrometrijom mase procijenili su da su pronađena četiri zuba stara oko 31 tisuću godina. Ti su nalazi otkriveni 1826. godine, a neprekidno se na njima istražuje od 1881. godine. Nađeni ostaci 12 ljudskih bića izazvali su i izazivaju brojna pitanja zbog svojih arhaičnih crta, jer podsjećaju na neandertalce.

Čavoljsko ljeto na Bari

Mala, ali posljednjih godina sve složnija zajednica bunjevačkih Hrvata u Čavolju, predvođena članovima Hrvatske manjinske samouprave, redovito se okuplja na mjesnim hrvatskim i seoskim priredbama. Tako je bilo i u subotu, 16. srpnja, kada su se okupili povodom tradicionalnog Dana sela – Ljeta na Bari, koji se priređuje u suorganizaciji seoske i mjesne hrvatske samouprave.

Mala bunjevačka plesna skupina

Kao i lani, pučka je veselica započela kulturnim programom u kojem se predstavila mala bunjevačka folklorna skupina koju vodi učiteljica *Zita Ostrogonač Kiš*, a djeluje pod pokroviteljstvom Hrvatske samouprave. Kao gost, na harmonici je svirao i *Zoran Barić*, učenik iz Santova, a nešto poslije okupljene su zabavljali sastavi Groovehouse i Sramli kings. Zabava je u 19 sati nastavljena kuhanjem ribe, a to je uz dobru kapljicu vina bila ujedno i dobra prilika za druženje sudionika od najmlađih do najstarijih. Dobro raspoloženje uljepšano je vatrometom, a zabava je potrajala do zore.

MOHAČ – U organizaciji vodstva mohačke Šokačke čitaonice, u dvorištu Čitaonice u Táncsicsevoj ulici priređuje se 6. kolovoza tradicionalno godišnje okupljanje članova Čitaonice i njihovih prijatelja i simpatizera oko glinenih lonaca. Naime, toga se dana u Čitaonici održava već tradicionalni Festival kuhanja graha na koji organizatori ove godine očekuju više stotina sudionika. Uz kuhanje graha u glinenim loncima i dim s vatre, bit će to cjelodnevno druženje uz pjesmu i svirku, a navečer neće izostati ni bal.

Zajedno za jedno

Arhiv

U Kašadu je 9. srpnja u organizaciji KUD-a „Dola” i potporom mjesne samouprave održana 5. međunarodna folklorna smotra hrvatskih folklornih skupina pod nazivom Zajedno za jedno

Smotra je to koja u Kašadu nije samo događaj dana nego je to događaj godine za koji živi cijelo selo, a u prvom redu spomenuti KUD te njegova voditeljica Rita Vorgić i njezini vjerni pomagači. Kada početkom srpnja na svojim ulicama Kašadani ugledaju više stotina folklorša, onda se i njihovo srce puni ponosom i toplinom. Znaju i pokazuju kako je dobro biti Hrvat u Kašadu, tom selu smještenom uz granicu s Republikom Hrvatskom, na najjužnijoj točki Mađarske u kome danas živi 370 stanovnika, a dječji vrtić pohađa šestoro djece. Preljepa nošnja, veze s matičnom domovinom, mnogobrojna rodbina i prijatelji uz hrvatsku stranu granice, zanesenjaci okupljeni oko „Dole” učinili su da se glas ovog naselja pročuje nadaleko.

Tako je bilo i ove godine. Priredba je otpočela svetom misom na hrvatskom jeziku u kašadskoj crkvi, a nastavljena programom na otvorenome. Premda je kiša pokušala pokvariti dobro raspoloženje sudionika, organizatora i gledatelja, nije uspjela. Unatoč kiši svi su se dobro osjećali pod šatorom pod koji je stalo šestotinjak ljudi. Da trud nije bio uzaludan, pokazala je smotra koja je ove godine odlikovala visoka razina izvedbe izvornoga hrvatskog folkloru i domaćina i njihovih gostiju. Potvrdili su to i uvaženi gosti *Srebrenka Šeravić*, voditeljica Odsjeka za folklor Hrvatske matice iseljenika, te dugogodišnji kulturni radnik *Mišo Hepp*.

Kako možemo pročitati na web stranica Hrvatske matice iseljenika, u ocjeni te

smotre između ostalog se kaže: „Priredba Zajedno za jedno velik je kulturni događaj za stanovnike Kašada i okolnih mjesta za koji se pripremaju doista cijele godine. To je velik događaj i za sve folklorne skupine, osobito skupine hrvatskih manjina, prilika je to da pokažu svoju tradicijsku kulturu, svoje postojanje i želju da opstojte i dalje. Važne su prijateljske sponove koje u ovakvim prigodama nastaju među hrvatskim folklornim skupinama, koje često rezultiraju uzajamnim pozivima i posjetima.”

Na pozornici je uz domaću „Dolu”, koja se predstavila sa svojom koreografijom Kašadskoga svatovca, nastupio KUD „Ravnica” iz Male Bosne, kraj Subotice. Društvo je utemeljeno 2001. godine radi očuvanja narodnih običaja svoga kraja. U Kašadu su prvi put nastupili i predstavili se s koreografijom „Sling, svila i zvečka” te s banatskim plesovima.

Izvorna folklorna skupina HKUD „Sefir” iz Tavankuta već je bila gost Kašadana, ali su i ovaj put pokazali kako se ovdje dobro osjećaju; izveli su splet bunjevačkih plesova. KUD „Luka Ilić Oriovčan” došao je u Kašad iz Oriovca, a predstavio se s pjesmama i plesovima iz Slavonije te pjesmama i plesovima Brodskog Posavlja. KUD „Gradići” došao je iz Gradića, naselja na domak Velike Gorice, u svome programu izveli su koreografije Vrličko kolo, Bistranjske plesove i Moje Turopolje, koreografa Gordana Kovačića. Od domaćih društava smotri su uz domaćine sudjelovali martinački Ženski pjevački zbor „Korjani” s izvornim pjesmama podravskih Hrvata, i KUD „Tanac” iz Pečuha, te ansambl „Vujičić.”

Nakon višesatnoga programa slijedila je zajednička večera i druženje uza svirku orkestra „Podravka”, do ranih jutarnjih sati.

Žetvene svečanosti

Santovačka Hrvatska samouprava bila je među prvima u Bačkoj koja je uspostavila prijateljske veze s naseljem u Hrvatskoj, a suradnja s Općinom Petrijevcima u ovih devet godina obogaćena je brojnim susretima, uzajamnim gostovanjima i posjetima.

Tako su predstavnici santovačke Hrvatske samouprave u nedjelju, 17. srpnja, ponovno gostovali na tradicionalnim Žetvenim svečanostima u Petrijevcima. Već jedanaestu godinu zaredom manifestacija izvornog i amaterskoga folklornog stvaralaštva, okupljanjem gostujućih kulturno-umjetničkih društava nastoji oživjeti i scenski prikazati stare žetvene i druge hrvatske običaje. Nekoliko puta gostovanjem crkvenoga pjevačkog zbora i šokačke folklorne skupine Santovci su predstavljali Hrvate iz Mađarske.

Kao i prije, i ove je godine najveću pozornost privukao starinski prikaz žetve i kosidba na njivi, koju su po običaju izveli članovi domaće Kulturno-umjetničke udruge „Nikola Šubić Zrinski“. Tijekom popodneva upriličen je prikaz starih obrta, svečana misa s prinosom i blagoslovom plodova, kulturni program gostujućih KUD-ova, te nastup „Slavonskih lola“, Bać Roka i did Tunje, a za dobro raspoloženje na plesnoj zabavi pobrinuli su se TS „Valpovački Šokci“.

Gostoljubivi Petrijevcani pred svojim kućama ovako prate mimohod sudionika

Ponovno je jedinstvena bila etno-izložba na otvorenom, koja je nastala na poticaj žitelja dviju ulica kojima se kreće povorka sudionika, da gostima pokažu sve ono starinsko što je još sačuvano po kućama, ali i da ih pogoste domaćom rakijom, vinom i kolačima.

Tom prigodom bilo je riječi i o budućoj suradnji, te je dogovoreno gostovanje

HKUU „Nikola Šubić Zrinski“ na susretu zbratimljenih naselja i KUD-ova ove jeseni u Santovu. U planu je nadalje i gostovanje Hrvatske osnovne škole iz Santova, na uzvratni posjet petrijevačkoj školi.

Napomenimo da će se iduće godine, početkom veljače proslaviti 10. obljetnica postojanja suradnje dvaju naselja.

Tekst i slika: S. Balatinac

Kuhajmo zajedno Ribljí savici

Pripremite (za 4 osobe):

1 omot tankih odrezaka dimljenog lososa, 2 konzerve tunjevine (u vlastitom soku, ne u ulju) 1 malu konzervu mesa dagnji, 2 kriške bijeloga kruha, 2 režnja češnjaka, limunov sok, maslinovo ulje, sol, miješana salata za prilog

Ocijedite tunjevinu. Malo razvodnite dobiveni sok i u to nadrobite mekani dio kruha. Oljuštite češnjak, nasjeckajte i zgnječite. Tunjevinu sameljite, dagnje nasjeckajte pa pomiješajte sa češnjakom i iscijeđenim kruhom. Dosolite, po ukusu dodajte malo limunova soka i maslinova ulja.

Narežite ploške lososa na manje komade, namažite pripremljenim nadjevom i savijte. Pričvrstite čačalicama i stavite u hladnjak. Odstranite čačalice prije posluživanja.

Glazbeni tabor u Sumartonu

Glazbeni i čitalački tabor u Sumartonu ove godine je organiziran već peti put. U njemu je sudjelovalo 40 učenika, većinom iz mjesta, a bilo ih je i iz obližnjih mjesta.

Tek što su stigli sumartonski tamburaši iz tabora održanom u Šopronu, već su nastavljali u mjesnom taboru, u kojem su oni bili ključni sudionici. Sumartonski dom kulture od 11. do 15. srpnja bio je bučan od dječje vike, naime, u tabor se prijavilo čak 40 učenika.

Sama brojka sudionika dokazuje da sumartonska djeca rado pjevaju, sviraju, druže se.

– Iz godine u godinu imamo više sudionika – kaže voditelj tabora Žolt Trojko, ravnatelj osnovne škole u mjestu i voditelj tamburaša zvanih „Sumartonski lepi dečki”. – To je radost za nas organizatore, jer volja djece zapravo je zahvala za naš trud. Meni je bilo jako dirljivo što sam vidio u Gradišću: 30 godina tradicije sviranja tamburice, od najmlađih do starijih svirača. Moj je cilj da mladi i u Pomurju upoznaju ljepotu tih glazbala, njihove mogućnosti, unatoč tomu što u Pomurju to nema duboku tradiciju. Zašto ne bismo bili mi početnici te tradicije? Tamburaška glazba i na našem području rado je primljena, naš orkestar dobiva sve više poziva na nastupe, a da bismo svirali što bolje, potrebno je mnogo vježbati, a glazbeni tabori upravo su za to. Malo u opuštenijem ozračju, uz druženje lakše se uči.

U petom taboru naglasak je bio stavljen na razne stilove hrvatskih pjesama, no učili su i nekoliko mađarskih pjesama.

Voditelj tabora vježbao je skupa sa svim sudionicima tabora i do kraja je uspio „osnovati” i pjevački zbor s tamburaškom pratnjom. Pjesme su bile prilagođene mlađim i starijim naraštajima, jer u taboru je bilo prvoškolaca (koji će tek u jesen krenuti u školu), a bilo je čak i studenata.

No nije se samo pjevalo i sviralo. Ove godine prvi put se podučavao i narodni ples. Andreja Fehervari, voditeljica plesne skupine KUD-a „Sumarton”, školskoj je djeci podučavala pomurske plesove, svadbene običaje, pjesme kao što su: Raca placa, Igraj kolo, Trgla sem si ružu, Kušni, Maro. Kišovito vrijeme nije dopustilo mnogo programa vani, ali mnoga raznovrsna zanimanja priređena su u domu kulture, za što se pobrinula voditeljica doma Tünde Kuzma. S njezinom pomoći sudionici tabora naučili su razne ručne radove: crtanje i bojanje staklenim bojama, tehniku gipsanih slika s lijepljenjem salвета, nizanje biserja. Gđa Kuzma je pripremila i natjecanja u vještini te u igranju stolnog tenisa, crtanja na asfaltu.

Kuharice teta Janica, Marika i Irenke pobrinule su se da djeca svaki dan dobiju svoje omiljeno jelo: palačinke, špagete, pohano meso i sve što su zaželjela. Uvijek je bilo i čokolade, sokova i nekih sitnih iznenađenja, čemu su se djeca jako radovala. Potkraj tjedna i vrijeme se popravilo, pa su svi uzjahali bicikle da posjete drvorezbaru na Kamanovim goricama. Tamo se pekla slanina, pjevalo se.

Posljednjeg dana, kao što je to znalo biti svake godine, priređena je izložba ostvarenih radova te kulturna večer s programom naučenim u taboru. Bilo je hrvatskih recitacija, priča, pomurskih običaja, plesa, sviranja na fruli, maloga koncerta taborskog zbora i

Zbor tabora s tamburaškom pratnjom na završnome kulturnom programu

tamburaškog orkestra. Roditelji koji su napunili gledalište bili su veoma zadovoljni.

Mama Balinta Žigulića, učenika 4. razreda, jako se radovala taboru, veli da je njezin sin jedva čekao da on započne, a svako jutro umjesto devet sati već se pojavio u osam pred domom kulture.

– Djeca u taboru

se druže, pomalo su i pod nadzorom, pa je i roditeljima lakše jer su im djeca na dobrom mjestu, a mnogo toga i nauče. Djeca vole učitelja i sve odrasle organizatore. Svi imaju dobar osjećaj za odgoj, umiju zainteresirati djecu. Djeca su u taboru opuštena i neobično vesela. Nadam se da će se tabor i iduće godine organizirati – reče gđa Žigulić.

Kako su se osjećali najstariji, učenici osmog razreda? Naravno, rekli su da je ovdje izvrsno, i svatko bi od njih želio i iduće godine sudjelovati u njemu.

Tabor zapravo ima svoj cilj: odgajanje mladih za kulturni život sela. Po svemu sudeći u tome uspijeva, što potvrđuje i broj prijavljenih. Ravnatelj škole se nada da su u taboru učenici dobili volju i za ples i da će od jeseni osim učenja glazbe moći učiti i učenje plesa.

Beta

I roditelji se dive izrađenim radovima koje su izradile spretno ruke njihove djece

HRVATSKA KRONIKA

3. kolovoza 2005. u 13.00 na I. programu
(Repriza: 4. kolovoza 2005 u 14.05 na II. programu)

Život Hrvata u Rumunjskoj
Događaj tjedna u Hrvatskoj
TV-kalendar
Urednik: Ivan Guban